

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

مقدمات؛ حجت؛ خلیفه‌ی خداوند؛ روایات رسیده از خلفاء خداوند (واحد و متواتر)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: فرهاد گلستان

تاریخ: ۱۳۹۵/۲/۲۲

لطفاً در خصوص صحت زیارت جامعه کبیره اظهار نظر فرمایید.

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۵/۲/۲۴

زیارت معروف به «جامعه‌ی کبیره»، روایت واحد و مفصلی در ستایش اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم برای خواندن نزد قبور آنان است که محمد بن علی بن بابویه قمی معروف به شیخ صدوق (د. ۳۸۱ق) در کتاب من لا یحضره الفقیه^۱ و کتاب عیون أخبار الرضا^۲، به واسطه‌ی برخی شیوخ مجهول خود از فردی مجهول به نام موسی بن عمران یا موسی بن عبد الله نخعی، از امام علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر (د. ۲۵۴ق) روایت کرده است و از این جهت، نمی‌توان آن را صحیح الإسناد دانست.

آری، صرف نظر از سند این روایت، بیشتر عبارات آن صحیح و موافق با عقل و شرع است؛ زیرا شأن اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در اسلام شأن عظیمی است که در آیاتی از کتاب خداوند و روایات متواتری از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم تبیین شده است، ولی ظاهر برخی عبارات این روایت غلوآمیز و مخالف با عقل و شرع به نظر می‌رسد، مانند عبارت «إِيَابُ الْخَلْقِ إِلَيْكُمْ وَحِسَابُهُ عَلَيْكُمْ»؛ «بازگشت خلائق به سوی شما و حساب آنان بر عهده‌ی شماست» که با ظاهر آیات «إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ»^۳ «بازگشت آنان به سوی ماست، سپس حساب آنان بر عهده‌ی ماست» معارضه دارد، بلکه در ضدیت آشکار با آیاتی است که می‌فرماید: «مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ»^۴؛ «چیزی از حساب آنان بر عهده‌ی تو نیست» و می‌فرماید:

۱. من لا یحضره الفقیه لابن بابویه، ج ۲، ص ۶۰۹

۲. عیون أخبار الرضا لابن بابویه، ج ۲، ص ۳۰۵

۳. الغاشیة / ۲۵ و ۲۶

۴. الأنعام / ۵۲

﴿إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ﴾^۱؛ «و حساب آنان جز بر عهده‌ی پروردگارم نیست اگر می‌فهمید» و عبارت «لَا أَحْصِي ثَنَائِكُمْ وَلَا أُبْلُغُ مِنَ الْمَدْحِ كُنْهَكُمْ وَمِنَ الْوَصْفِ قَدْرَكُمْ»؛ «ثنای شما را احصا نمی‌توانم و به مدح کنه شما و وصف قدر شما راه نمی‌یابم» که تمجیدی شایسته‌ی خداوند است؛ چنانکه فرموده است: ﴿مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾^۲؛ «قدر خداوند را چنانکه شایسته است نمی‌شناسند» و فرموده است: ﴿وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا﴾^۳؛ «و اگر نعمت خداوند را شماره کنید احصا نمی‌توانید» و عبارت «ذَلَّ كُلُّ شَيْءٍ لَكُمْ وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِكُمْ»؛ «هر چیزی برای شما خاضع شده و زمین به نور شما روشنی یافته» که با ظاهر آیات ﴿كُلُّ لَهٌ قَانِتُونَ﴾^۴؛ «و همگی برای او خاضعند» و ﴿وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا﴾^۵؛ «و زمین به نور پروردگارش روشنی می‌یابد»، معارضه می‌کند و عبارت «بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ وَبِكُمْ يَخْتِمُ وَبِكُمْ يُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَبِكُمْ يُمَسِّكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ»؛ «خداوند با شما آغاز کرد و با شما پایان می‌دهد و با شما باران نازل می‌کند و با شما آسمان را نگاه می‌دارد که بر زمین نیفتد مگر با اذن او» که بر خلاف حس است و عباراتی دیگر از این دست که مصداق غلو شمرده می‌شوند، مگر در صورت تأویل آن‌ها که اگر جایز باشد، مصداقی برای غلو باقی نمی‌ماند و همه‌ی روایات غالیان قابل تأویل است و با این وصف، صدور چنین روایتی از اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم - که بنا بر روایت متواتر ثقلین، هیچ‌گاه از کتاب خداوند جدا نمی‌شوند و بنا بر روایات متواتر دیگر، صدور روایات مخالف با کتاب خداوند را از خود نفی کرده‌اند - بعید به نظر می‌رسد؛ خصوصاً با توجه به اینکه اصل این روایت ظاهراً تفصیل بیشتری داشته و حاوی عبارات غلوآمیزتری بوده که در کتاب البلد الامین نوشته‌ی ابراهیم کفعمی^۶ آمده و محمد بن علی بن بابویه آن‌ها را به سبب موافقت‌شان با عقاید غالیان و مخالفت‌شان با عقاید خود حذف کرده، تا حدی که اعتراض برخی اخباریان شیعه مانند میرزا حسین نوری (د. ۱۳۲۰ ق) را برانگیخته است.^۷

حاصل آنکه سند این زیارت صحیح نیست، ولی بیشتر عبارات آن صحیح و برخی عبارات آن غیر صحیح است و این می‌تواند دست کم نشانه‌ی تحریف آن توسط برخی غالیان شیعه باشد. با این وصف، توصیه‌ی ما به برادران اهل تشیع آن است که برای توصیف شأن اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در اسلام، به آیات قرآن و روایات متواتر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم درباره‌ی آنان - که بحمد الله کم نیست - بسنده کنند و از تأکید بر روایات واحد و ضعیف با مضامین غلوآمیز

۱. الشعراء/ ۱۱۳

۲. الحج/ ۷۴

۳. النحل/ ۱۸

۴. البقرة/ ۱۱۶

۵. الزمر/ ۶۹

۶. البلد الامین للكفعمی، ص ۲۹۷

۷. نگاه کنید به: مستدرک الوسائل للنواری، ج ۱۱، ص ۱۷۱.

و تفرقه‌انگیز بپرهیزند؛ چراکه بدون شک خواست اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نیز همین است و ستایش برای خداوند پروردگار جهانیان است.

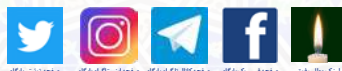

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ حراسانی
 مجلس شورای اسلامی ایران

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ حراسانی حفظه الله تعالی

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.